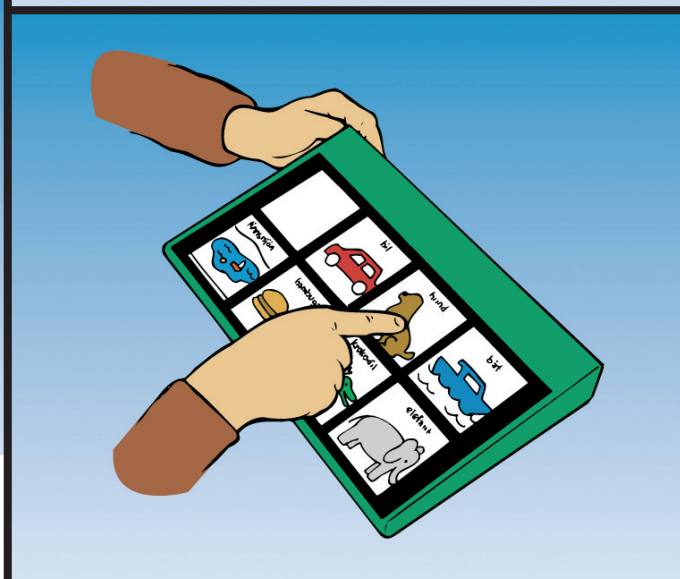
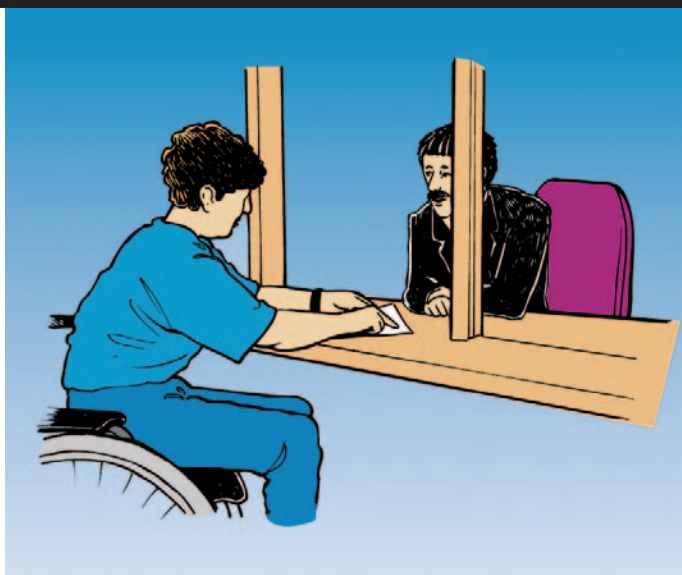
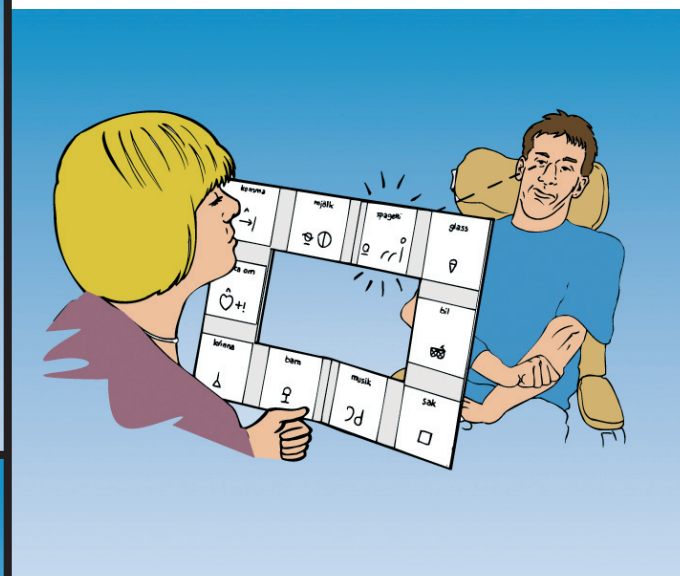

Vad är AKK?

© Hjälpmedelsinstitutet (HI), 2001

Författare: Boel Heister Trygg, Pernille Holck och Maja Sigurd Pilesjö

Illustration: Magnus Eriksson och Catarina Brun

Ansvarig informatör: Lisbeth Säther

Ansvarig handläggare: Catarina Brun

Formgivning: Ordförrådet AB

Upplaga: 1–2 000 ex 1:a tryckningen, 2 001–5 000 ex 2:a tryckningen,

5 001–10 000 ex 3:e tryckningen, 10 001–11 500 ex 4:e tryckningen reviderad

Tryck: EO Print AB, 2005

Best nr: 05357

Publikationen kan beställas på telefon 08-620 17 00 eller hämtas som ett pdf-dokument på His webbplats, www.hi.se/butik/pdf. Den kan också beställas i alternativa format från HI.

Vad är AKK?

AKK är en förkortning av **A**lternativ och **K**ompletterande **K**ommunikation.

AKK är hela **den BRO av insatser** som behövs för att ersätta eller komplettera ett bristande tal/språk i kommunikationen mellan människor.

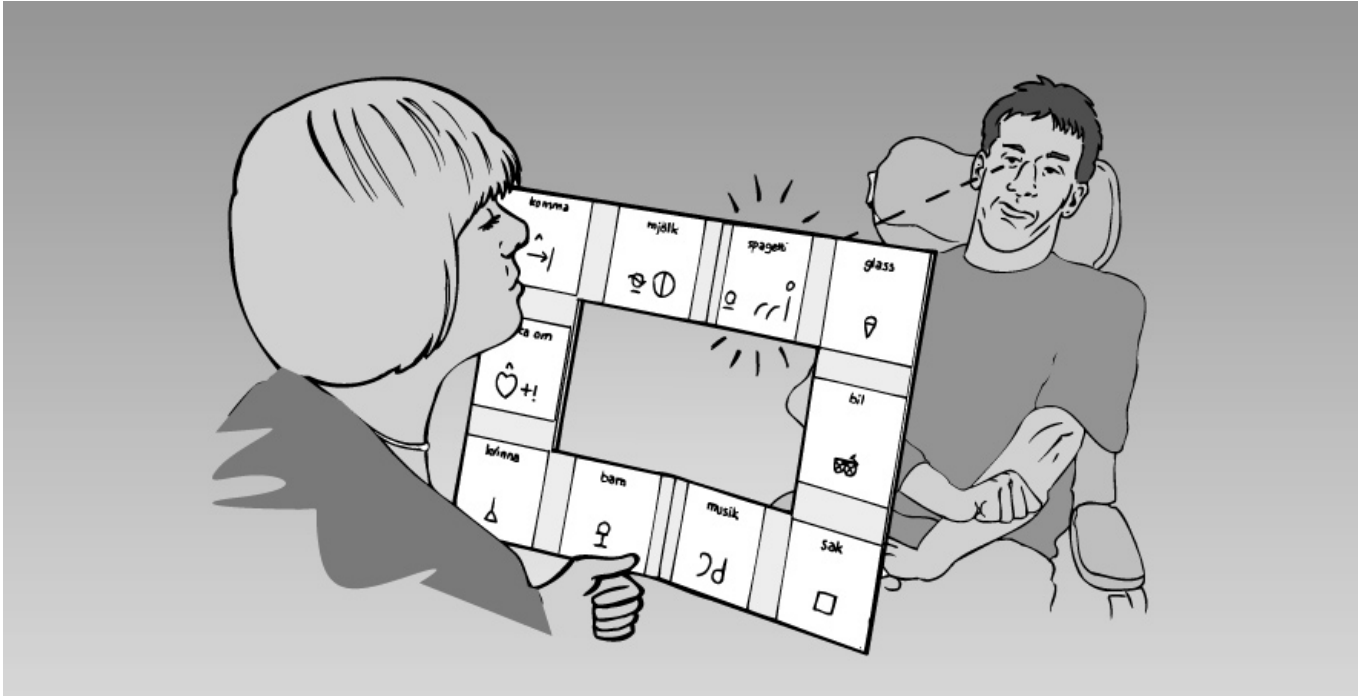
Brukare – Redskap – Omgivning!

AKK innefattar **B**(rukare) – **R**(edskap) – **O**(mgivning)

Brukare: den person som har ett kommunikationshandikapp och behöver AKK. Det kan vara ett barn eller en vuxen.

Redskap: de redskap som behövs för att brukaren ska kunna få sina kommunikativa behov tillgodosedda. Det handlar både om *alternativa kommunikationssätt* som t.ex. teckenkommunikation, bilder, pictogram, blissymboler och *kommunikationshjälpmedel* som samtalsapparater eller kommunikationskortor.

Omgivningen: de personer som finns i brukarens vardagliga miljö, samtalspartners, i barngrupp, i familjen, på arbetsplatsen, i skolan och ute i samhället.

Varför behövs AKK?

Att kunna kommunicera är en förutsättning för mänskliga relationer. Vi pratar, ser på varandra, använder kroppsspråk, skriver m.m. Detta är aktiviteter som vi deltar i dagligen och stundligen.

Direkt informationsöverföring är bara en mindre del av vår totala kommunikation. När vi kommunicerar rör det sig ofta om att visa vem vi är och att lära känna varandra genom socialt småprat. Att få möjlighet till att kommunicera är en mänsklig rättighet.

En stor del av vår vanliga kommunikation består av naturliga former av alternativ kommunikation som t.ex. gester, mimik och kroppsspråk.

Många människor har av en eller annan anledning svårt att kommunicera med tal och behöver därför någon form av mer specifik AKK.

Vem behöver AKK?

AKK kan behövas som en ersättning för eller ett komplement till tal för personer med grava kommunikationssvårigheter.

Exempel på personer som kan behöva AKK är personer med:

- cp-skada
- utvecklingsstörning
- autism
- grav tal- och språkstörning
- ALS (amyotrofisk lateralskleros), MS
- förvärvad hjärnskada

När börjar man med AKK?

Ju tidigare man börjar desto bättre. Olika former av AKK kan vara lämpliga i olika åldrar och i olika situationer. Det är aldrig för sent att börja med AKK!

Hur går det till?

Många AKK-sätt är "onaturliga" jämfört med tal, och därför kan de vara svåra att ta till sig. Effekten blir störst när man använder AKK i vardagen redan på ett tidigt stadium. Det är av stor vikt att man får stöd av expertis inom området och inte ger upp för tidigt.

Hur lång tid tar det att lära sig?

Att utveckla AKK är en långvarig process som oftast tar flera år. Det är beroende av t.ex. vilket funktionshinder man har och hur ofta man har möjlighet att använda sitt AKK-sätt i vardagen. Behovet av att fortsätta utveckla AKK finns ofta långt upp i vuxen ålder för ett barn med medfödda svårigheter.

Hur påverkas talet av AKK?

Man behöver inte vara orolig för att den som får tillgång till AKK inte lär sig tala eller inte vill använda tal. Vetenskapliga undersökningar har visat att AKK snarast har en positiv inverkan på den övriga tal- och språkförmågan. Det är alltså inte så att man slutar tala för att man får AKK!

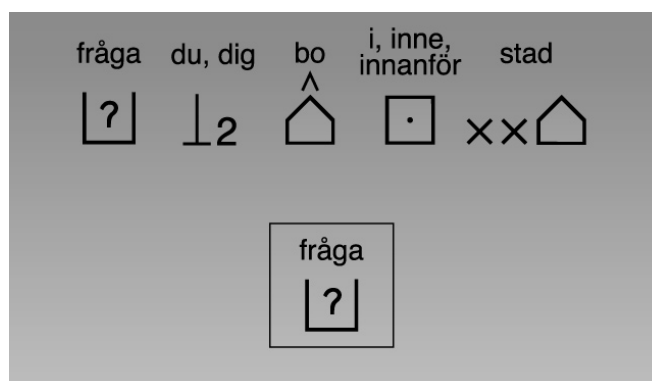
Alternativa kommunikationssätt

De vanligast förekommande alternativa kommunikationssätten är:

- tecken som stöd till tal
- foton
- blissymboler
- konkreta föremål
- bilder
- bokstäver

Pictogramsymboler

Blissymboler

En AKK-användare kan behöva flera olika former av alternativ kommunikation. Ofta blandas flera olika kommunikationssätt beroende på situationen och den kommunikativa utvecklingsnivån.

I regel används det kommunikationssätt som är effektivast. T.ex. kan ett yngre icke-talande barn med rörelsehinder till en början uttrycka sig med kroppsspråk och tecken som stöd. När barnet blir äldre och får ett större kommunikativt behov kan motoriken sätta hinder för tecknandet. Då kan det vara aktuellt att komplettera med exempelvis bilder eller blissymboler.

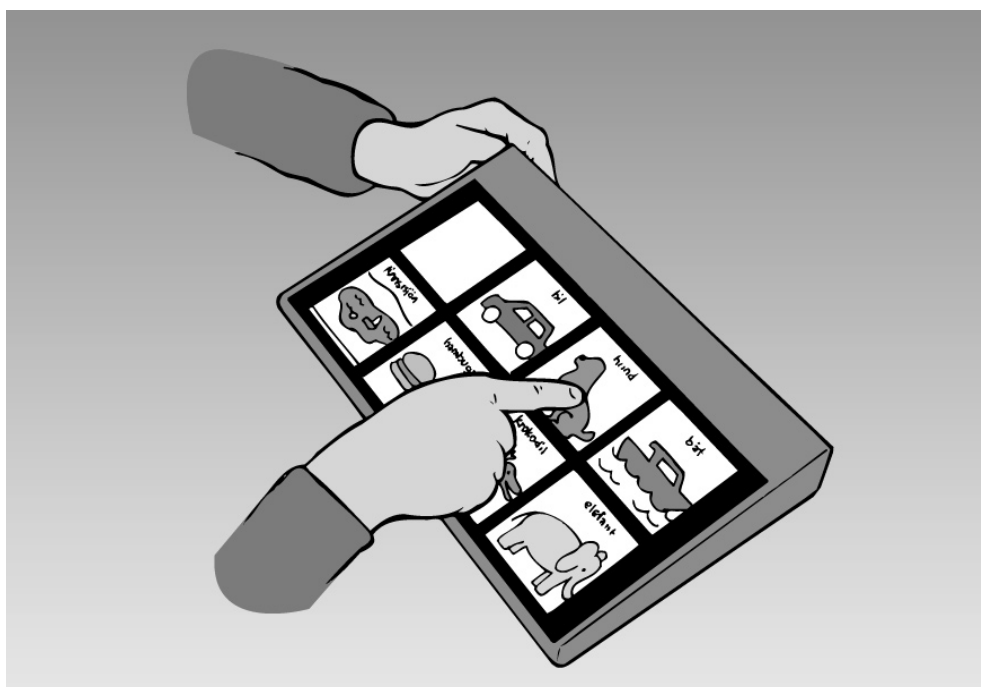
Vissa AKK-användare behöver AKK i alla situationer medan andra AKK-användare använder AKK i vissa situationer, t.ex. i skolan eller på dagcentret och i samtal med okända personer.

Kommunikationshjälpmedel och verktyg

Hjälpmedel kan vara enkelt utformade eller mycket tekniskt avancerade. Vanligen behövs delar av båda slagen i ett komplett kommunikationssystem för en individ. För närkommunikation föredrar många brukare enkla och naturliga lösningar. Mer högteknologiska lösningar kan ibland behövas för fjärrkommunikation.

Några exempel på kommunikationshjälpmedel är kommunikationskortor, samtalsapparater och datorer.

Förutom personens egna naturliga verktyg (t.ex. huvud och ögon) behövs ofta speciella verktyg för att hantera ett kommunikationshjälpmedel. Det kan t.ex. bli fråga om kontakter, joystick och lampor av olika slag.

Hur väljer man AKK?

När man ska välja en form av AKK behöver man ta hänsyn till många olika faktorer såsom kognitiv förmåga, motorisk förmåga, tal- och språkförmåga och visuell förmåga.

Hur pratar jag med en AKK-användare?

Ta reda på hur personen kommunicerar, antingen genom att fråga personen själv eller någon annan som vet. Försök se till att eventuella kommunikationshjälpmedel alltid är tillgängliga. Det tar lång tid att kommunicera med AKK och därför är det nödvändigt att personen ges tid. Om AKK-användaren har svårt att förstå talat språk kan du även som samtalspartner behöva använda AKK, t.ex. tecken som stöd till tal. Ta inte ensam på dig skulden om samtalet inte fungerar, det är ett problem som man måste lösa tillsammans!

Var kan jag läsa mer om AKK?

Thunberg, G., Ask, G., Carlstrand, A. (2005) *Kom-kIT*. Stockholm: Hjälpmedelsinstitutet

Bergh, M. & Bergsten, C. (1998). *Akk på rätt nivå*. Stockholm: Handikappinstitutet

Handikappinstitutet (1997). *Svårt att tala, svårt att förstå andra* Stockholm: Handikappinstitutet

Heister Trygg, B. et al (1998). *Alternativ och kompletterande kommunikation – i teori och praktik*. Stockholm: Handikappinstitutet

Heister Trygg, B., Andersson, I. *Ett utbildningspaket – Vad är AKK?Handledning*. www.hi.se/kommunicera/akkpaket/default.shtm 2005-11-21

Heister Trygg, B. (2003). *Förslag till policy för AKK*. Stockholm: Hjälpmedelsinstitutet

Heister Trygg, B. (2002). *Kommunikation i grupp – för barn och ungdomar med talhandikapp*. Stockholm: Hjälpmedelsinstitutet

Sigurd Pilesjö, M., Hardenstedt, L. (2001). *Kompass Kommunikationspass – datorverktyg, handledning och utvärdering*. Stockholm: Hjälpmedelsinstitutet

Sigurd Pilesjö, M., Hardenstedt, L. (2001). *Vågar du prata med en person med talhandikapp? – om kommunikationspass*. Stockholm: Hjälpmedelsinstitutet

Zachrisson, G., Rydeman, B., Björck-Åkesson, E. (2002). *Gemensam problemlösning vid Alternativ och Kompletterande Kommunikation (AKK)*. Stockholm: Hjälpmedelsinstitutet

Vart kan jag vända mig?

Det kan vara svårt att komma igång med någon form av AKK.

Stöd och handledning kan erhållas av din lokala barn- och ungdomshabilitering, vuxenhabilitering, logopedmottagning och hjälpmedelscentral.

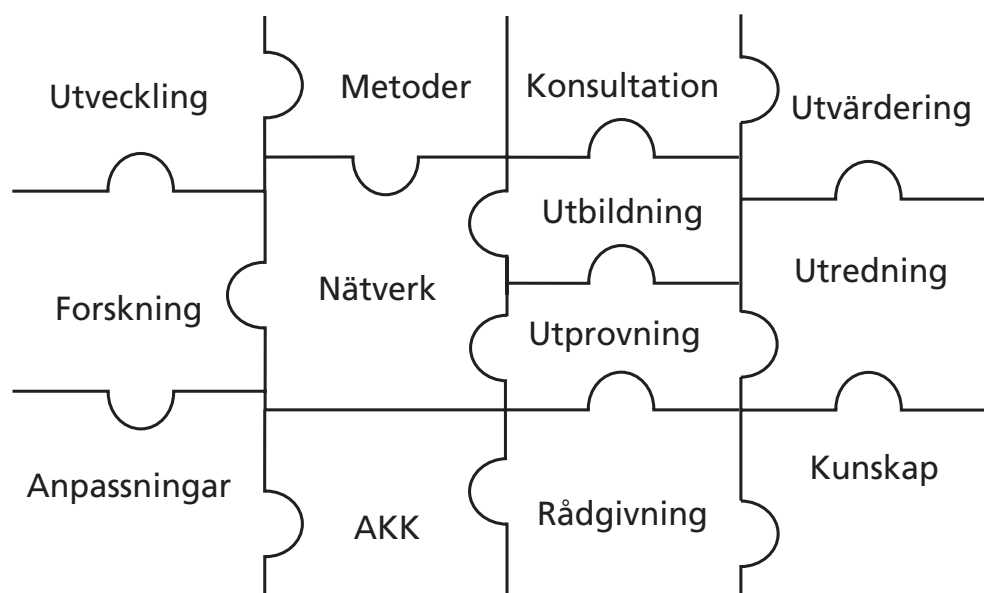
Du kan också vända dig till något av Sveriges regionala kommunikationscentra.

Kommunikationscentrens roll är att:

- främja kunskapsutvecklingen kring tal, språk och kommunikationsstörningar
- utveckla metoder
- utveckla kompetensen hos olika resurspersoner i regionen
- sprida kunskaper till personer i den kommunikationshandikappades miljö
- skapa samverkansformer mellan olika verksamheter som har specialkunskap eller behov av att öka sitt kunnande inom området
- genomföra utredning, utprovning och utbildning

På centren arbetar flera olika yrkeskategorier som t.ex. logoped, arbetsterapeut, specialpedagog och tekniker.

Kommunikationscentrens roll är mångfacetterad!

Regionala kommunikationscenter

Södra regionens Kommunikationscentrum (SÖK HB) (kommunikation)

Munkhättegatan 5, 214 56 MALMÖ
Tel: 040-92 49 72, fax: 040-34 64 80
E-post: sok@sokcentrum.se

DAHJM Dataresurscenter (kommunikationshjälpmedel)

Sofiavägen 2, 222 41 LUND
Tel: 046-77 09 40, fax: 046-77 09 50
E-post: dahjm@skane.se

DART Kommunikations- och dataresurscenter för funktionshindrade (kommunikation och kommunikationshjälpmedel)

Kruthusgatan 17, 411 04 GÖTEBORG
Tel: 031-739 80 80, fax: 031-739 80 90
E-post: dart-su@vregion.se

KOMIC Kommunikationscenter, Folke Bernadottehemmet (kommunikation och kommunikationshjälpmedel)

Bernadottestigen 4, 752 48 UPPSALA
Tel: 018-611 77 71, 611 77 69, fax: 018-30 16 35
E-post: monica.bergh@akademiska.se,
christina.bergsten@akademiska.se

LINDAH – Centrum för kommunikationshandikapp (kommunikation och kommunikationshjälpmedel)

Ekhaga Resursenhet (barn)
Munkhagsgatan 160, 587 25 LINKÖPING
Tel: 013-22 24 21, 22 24 13
E-post: kerstin.wester@lio.se, ann-mari.pettersson@lio.se

Neurorehab, plan 18 (vuxna)
Universitetssjukhuset, 581 85 LINKÖPING
Tel: 013-22 44 58, 22 15 66, fax: 013-22 15 64
E-post: marie.samuelsson@lio.se, karoline.hallgren@lio.se

SPRIDA Kommunikationscenter (kommunikation och kommunikationshjälpmedel)

Box 1515
Besöksadress: Propellervägen 14, 701 15 ÖREBRO
Tel: 019-602 42 00, fax: 019-33 33 69
E-post: sprida@orebroll.se

Vad är AKK?

Alternativ och Kompletterande Kommunikation AKK är kommunikation mellan människor. AKK ersätter eller kompletterar ett bristande tal/språk.

Att kunna kommunicera med sin omgivning, delge andra sina tankar, göra sin röst hörd och att uttrycka sina önskemål eller behov borde vara en självklarhet för alla. Människor med tal- och språkproblem har länge varit en eftersatt grupp, trots att utvecklingen av flera alternativa kommunikationssätt som bygger på såväl låg- som högteknologi har gått framåt. Teckenkommunikation, olika bild- och symbolsystem samt flera olika samtalsapparater är några exempel på det som benämns AKK, Alternativ och Kompletterande Kommunikation.

I den här informationsbroschyren beskrivs bland annat vad AKK är, var man kan läsa mera om AKK samt var du kan vända dig med dina frågor.

Hjälpmedelsinstitutet (HI) är ett nationellt kunskapscentrum inom området hjälpmedel och tillgänglighet för människor med funktionsnedsättning.

HI arbetar för full delaktighet och jämlikhet genom att medverka till bra hjälpmedel, en effektiv hjälpmedelsverksamhet och ett tillgängligt samhälle.

Hjälpmedelsinstitutets verksamhet omfattar:

- provning och upphandling av hjälpmedel
- forskning och utveckling
- utredningsverksamhet
- utbildning och kompetensutveckling
- internationell verksamhet
- information

Hjälpmedelsinstitutets huvudmän är staten, Landstingsförbundet och Svenska Kommunförbundet.

Hjälpmedelsinstitutet

Box 510, 162 15 Vällingby

Tfn 08-620 17 00

Fax 08-739 21 52

Texttn 08-759 66 30

E-post registrator@hi.se

Webbplats www.hi.se

Best nr 05357